

ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВИКЛИКИ

Ковель Петро Максимович

*аспірант 2 курсу кафедри математичного моделювання
та статистики,*

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

Залучення прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ) в економіку будь-якої країни є однією з першочергових задач економічної політики. Саме недостатність внутрішніх інвестиційних ресурсів була і залишається однією з найбільших проблем соціально-економічного розвитку України, що може бути вирішена шляхом надходження іноземного капіталу.

Дослідженням даного питання в економічній науці займався ряд науковців, серед яких Реверчук С.К., Тесля С.М., Рогач О.І., Жигало І.І., Говорушко Т.А., Біленко Ю.І. та інші. Як бачимо, існує багато наукових праць з даної проблематики, проте нові економічні виклики, пов'язані із воєнними діями на території України та змінами глобальних тенденцій вимагають подальшого вивчення даного питання.

Згідно з Законом України “Про режим іноземного інвестування”, під іноземними інвестиціями в Україні розуміють – всі види цінностей, що вкладаються безпосередньо іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності згідно з чинним законодавством України [1].

Прямі іноземні інвестиції (скор. ПІІ, англ. Foreign direct investment, FDI) – це довгострокові вкладення тих чи інших матеріальних засобів компаніями-нерезидентами в економіку країни (наприклад, для організації і будівництва підприємства).

Прямі іноземні інвестиції є найбільш бажаною формою капіталовкладень для усіх економік, що розвиваються, адже вона дозволяє реалізовувати масштабні проекти; разом із тим, в країну надходять інновації, новітні технології, актуальні практики корпоративного управління, тощо [2].

Науковці визначають, що “інвестиції вважаються прямими, якщо здійснюються за межами національних кордонів з метою розширення виробництва товарів і послуг, закупівлі товарів для імпорту в країну базування або експорту в треті країни. Їх характерними ознаками є те, що інвесторові належить управлінський контроль над підприємствами, і вони виступають у формі акціонерного капіталу і міжфірмових позик” [3].

Залучення іноземних інвестицій в країну призводить до таких позитивних наслідків:

1. Економічного зростання. Інвестиції сприяють створенню нових робочих місць, розвитку промисловості та соціальної інфраструктури, поліпшення платіжного балансу. Разом із тим, відбувається розвиток експортного потенціалу і зниження рівня залежності від імпорту.

2. Розвиток людських ресурсів. Зазвичай, залучення інвестицій супроводжується навчанням та підготовкою нових місцевих кадрів, сприяючи підвищенню рівня кваліфікації робочої сили.

3. Технологічний прогрес. Іноземні інвестиції виступають трансфером новітніх технологій та ноу-хау, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності та продуктивності.

4. Розширення міжнародних зв'язків. Залучення інвестицій підвищує привабливість країни для іноземних партнерів, сприяє розвитку міжнародного співробітництва [4; 5].

В Україні процес залучення іноземних інвестицій завжди був важливою передумовою розвитку національної економіки та важливим індикатором умов підприємницької діяльності [6].

В Національній економічній стратегії на період до 2030 року досягнення інвестиційної привабливості постає одним із головних напрямів стратегічного курсу України на «забезпечення належного рівня добробуту, самореалізації, безпеки, прав та свобод кожного громадянина України». Відповідно до цього документа, наша країна до 2030 р. повинна стати конкурентним і безпечним середовищем з «високодохідними, диверсифікованими та сталими інвестиційними можливостями» [7].

Після початку повномасштабної війни залучення іноземних інвестицій стає ще більш важливим та необхідним завданням для країни.

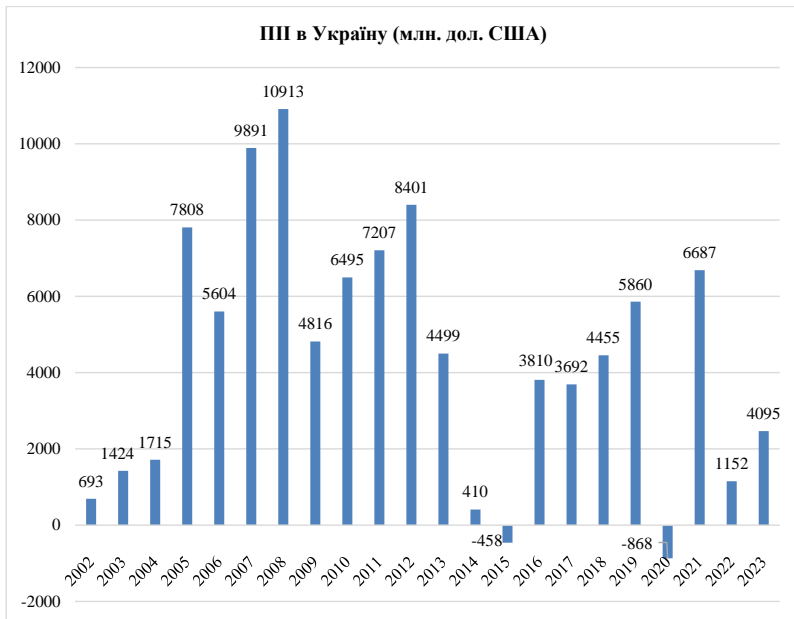
Аналізуючи динаміку надходжень ПІІ в Україну з 2002 по 2023 рік (див. рис. 1) (дані 2023 року наявні за 3 квартали), бачимо, що діаграма умовно поділяється на дві частини, де точкою розриву є початок бойових дій 2014 року.

В першому періоді, і взагалі за весь час, найбільший рівень ПІІ спостерігаємо у 2008 році, вони склали 10913 млн дол. США. Найменший обсяг у 693 млн дол США був зафіксований у першому наведеному році – 2002. Загалом, в цей період є коливання, без катастрофічних відхилень.

У 2014 році, після Революції Гідності та початку воєнних дій на Донбасі та анексії Криму, рівень ПІІ рекордно впав до 410 млн дол. США, а наступного року взагалі вперше став від'ємним – 458 млн дол. США. Надалі, у 2016 року відбулось покращення ситуації – рівень надходжень ПІІ в Україну піднявся до позначки в 3810 млн дол США. Тенденція зберігалася до 2019 року включно. У 2020 році через негативні наслідки

впливу пандемії коронавірусу у світі, неспроможність інвесторів оцінити ситуацію, що склалася, та приймати рішення, ПІІ в Україну були рекордно низькими за весь час спостережень – 868 млн дол США. Не дивлячись на це, наступного року відбулася стабілізація інвестиційного клімату в Україні, що бачимо по найбільшим ПІІ у другому періоді – 6687 млн дол. США.

З початком повномасштабного вторгнення рівень ПІІ в Україну знову знижується – до 1152 млн дол. США. Проте вже у 2023 відмічаємо зростання показника – 4095 млн дол. США, і це тільки за 3 квартали. Цьому, головним чином, сприяє допомога іноземних партнерів.

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну по роках

Джерело: складено автором на основі [2]

Загалом, аналізуючи динаміку ПІІ в Україну, треба відмітити, що значущі негативні події – початок бойових дій 2014 року, пандемія коронавірусу, початок повномасштабного вторгнення паралізували економіку країни та призводили до значного зниження рівня залучення ПІІ. Але кожного разу, завдяки підтримки іноземних партнерів, програмам влади по зміцненню значущих сфер діяльності – стан економіки покращувався, а з ним відмічалось і збільшення обсягів надходження ПІІ в Україну.

На разі, знову спостерігається позитивна тенденція до збільшення рівня надходжень ПІІ в економіку країни, і при умові вивіреної економічної політики, закінчення війни, залучення нових інвесторів, ця тенденція може зберегтися.

Список використаних джерел:

1. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19.03.1996 р. №93/96 : за станом на 15.01.2011 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Сайт МінФіну України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
3. Реверчук С.К., Реверчук Н.Й., Скоморович І.Г. та ін. Інвестологія: наука про інвестування: навч. посібник. Атіка, 2001. 264 с.
4. Humer Stephen H. The International Operations of National Firms: A Study.
5. Тесля С.М. Прямі іноземні інвестиції як економічна категорія, їх суть та класифікація. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19.3. С. 131–139.
6. Рогач О.І. Міжнародні інвестиції: Теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій: підручник. Київ : Либідь, 2005. 720 с.
7. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом: монографія. Київ : Лібра, 2002. 472 с.
8. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 р. № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/pro-zatverdzhennya-nacio-nalnoyi-eko-a179>